

Nr 26.

Av herr **Anderson, Erik, m. fl.**, om *åvägbringande av utredning och förslag angående vissa ändringar i vattenlagen.*

Under de senaste åren har en omfattande torrläggning av marker och reglering av vattenhöjden i en del sjöar och vattendrag pågått inom landet och synnerligast i södra Sverige ha dylika arbeten av betydande storlek utförts.

Dessa torrlägnings- och regleringsföretag, som i regeln omfatta de större vattendragens största och mest betydelsefulla källsjöar, hava i allmänhet bekostats och utförts gemensamt av strandägarna vid nämnda sjöar och ägare av vattenverk, belägna vid vattendragets lopp mot havet.

Arbetena ha i allmänhet utförts på det sätt, att från den större eller mindre sjö, där vattenhöjden skolat begränsas, har grävts en stor och vid kanal till närmaste nedanför sjön belägna fall, där en s. k. regleringsdamm med stor avtappningsförmåga uppförts. Överenskommelse inför vederbörande domstol har före arbetets utförande träffats om en högvattensyta i sjön, som ej får överskridas, samt en lågvattensyta, till vilken avtappning lägst får äga rum. Skillnaden emellan hög- och lågvattensytorna är i allmänhet rätt betydande. Härigenom vinnes att strandägarna omkring nämnda sjöar få sina marker om ej fullt, så dock nödtorftigt torrlagda, så att de kunna odlas och besås, samt för i vattendraget nedanför regleringsdammen belägna vattenverk och kraftstationer att de vid förefallande behov ha en betydande reserv av vatten att uttaga. Samtliga dessa företag äro naturligtvis i laga ordning tillkomna och utförandet har skett i enlighet med nu gällande vattenlag dels med bidrag av statsmedel utan återbetalningsskyldighet och dels i form av lån. Vid de förberedande undersökningar och utredningar, som alltid föregått dessa företag, ha verksägarna, som vanligen förfogat över större sakkunskap, i allmänhet på ett bättre sätt kunnat bevaka och skydda sina intressen. Den part däremot, som, dels på grund av obekantskap med verkningarna av regleringsföretaget och dels på grund av brister i nuvarande vattenlag, till synes har blivit i hög grad skadad av nämnda torrlägnings- och regleringsföretag, äro de strandägare, som hava sina marker belägna emellan härovan omnämnda regleringsdammar och havet, där vattenskada och svårartade översvämningar hota att fullständigt ödelägga stora och fruktbara jordbruksbygder.

Som ett exempel på omfattningen av den skada som till synes kan vara en följd av här ovan påpekade förhållanden kan nämnas Emån med bifloder i Småland, där största delen av källsjöarna nu är reglerad. Omkring dessa vattendrag finnes en bördig och god åkerjord, som i areal torde uppgå till cirka 8,000 tunnland, där skörden under de två senaste åren helt eller delvis förstörts av översvämningar under högsommaren eller hösten.

Spörsmålet om eller i vilken omfattning här ovan omtalade vattenregleringar kunna vara orsaken till dessa svårartade olägenheter är en stor fråga, som kräver en omfattande, av sakkunniga personer utförd utredning.

Emellertid har man redan nu vunnit erfarenhet därom, att sådana vattenflöden, som i förväg kunna beräknas, bättre övervinnas efter regleringen än före densamma på det sätt att de reglerade sjöarna i förväg tömmas till lågvattensytan, varigenom en utjämning av vattenmängden nedanför regleringsdammarna sker.

Vid en under sommaren eller eftersommaren inträffande oberäknad häftig och riklig nederbörd kan däremot en katastrof icke undvikas. Vid denna tid hålles alltid högvattensytan i de reglerade sjöarna. Avrinningen från kring dessa sjöar belägna och nu torrlagda marker sker hastigt och för att den föreskrivna högvattensytan ej skall överskridas öppnas alla dammluckor i regleringsdammarna. Som förut är nämnt är den kanal, som leder från sjön till regleringsdammen, rymlig, och regleringsdammen har stor avtappningsförmåga. När så de stora vattenmassor, som här framsläppas, komma ner i den gamla och mycket trängre strömfåran, vari tillika finnas en del gamla dammanläggningar med långt mindre avtappningsförmåga, blir den naturliga följden, att vattnet stiger över åbräddarna och breder ut sig över närliggande marker.

Här anförda olägenheter ha, då vår nuvarande vattenlag antogs, ej kunnat förutses, men äro av så allvarlig karaktär, att de snarast möjligt böra rättas.

Detta torde endast kunna ske genom vissa ändringar i vattenlagen, vilka ändringar naturligen måste föregås av en omfattande och sakkunnig utredning.

I anledning av det anförda hemställes, det riksdagen ville besluta

att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning, huruvida och i vad mån hittills utförda vattenregleringar inom landet för ovan nämnda rättsägande medfört olägenheter av antytt slag, samt sedan till riksdagen inkomma med förslag till de ändringar av vattenlagen, som vid utredningen kunna visa sig nödvändiga för avhjälpande och förekommande av dylika olägenheter.

Stockholm den 18 januari 1929.

Erik Anderson.

Carl Boberg.

K. J. Gustafsson.

Uno Wikström.

M. Svensson.

Petrus Nilsson.

Fritiof Gustafson.